

SF

Alan Dean Foster

**ĮKALINTAS
PRIZMĖJE**

Knygute.lt

Alan Dean Foster

ĪKALINTAS PRIZMĒJE

Mokslinis-fantastinis
romanas

Kažkur Galaktikos toliuose "Auroros"
kompanija aptinka pačią keisčiausią
planetą, kurios gyventojai tokie
ypatingi, jog šios planetos koordinatės
laikomos griežčiausioje paslapyje.
Tik specialią patirti bei įrangą
turinčiam Evanui Ordželui pavedama
ištirti Prizmę.

Iš anglų kalbos vertė IRMINA DOMEIKIENĖ
Alan Dean Foster - SENTENCED TO PRIZM
New York, Ballantine books, 1985
Copyright © by Alan Dean Foster, 1985
Cover art Copyright © by Barclay Shaw, 1992
Vertimas į lietuvių kalbą:
© leidykla "Eridanas", 1997
© leidykla Knygute.lt, 2019

1

Buvo puiki diena, oras gaivus ir perregimas, dangus - vaiskus ir giedras (ir dar koks giedras!). Tokią dieną viskas atrodo įmanoma. Netgi mirtis. Tiesa, šiandien Evanas Ordželas į savo dienotvarkę mirties neįtraukė, bet būtent jos link jis ir artinosi. Ir niekaip negalėjo to išvengti.

Kadangi jo skafandras buvo beviltiškai sugadintas.

Aplink jį neįprastame plantokosmogeniniame pasaulyje, vadinamame Prizme, knibždėjo gyvybė. Jis atvyko į šią planetą, ketindamas įsikurti joje tolimesniam gyvenimui. O dabar atrodė, kad čia jis pasiliks ne gyvenimui, o kažkam visiškai kitam.

Oras aplinkui jo veidą buvo kupinas deguonies, kuriuo jis negalėjo kvėpuoti. Aplink augo miškai, pilni augalų bei gyvūnų, kurių jis negalėjo vartoti maistui.

Jo veidą šildė Prizmės saulė. Ji švietė ryškiai, bet degė ne kaitriau už žvaigždes, supančias Evano pasaulį, Samstedo planetą. Vidudienį čionykštė temperatūra būdavo gana palanki. Jis galėjo kvėpuoti Prizmės oru, gerti čionykštį

vandenį, valgyti savo maisto atsargas, bet, nepaisant to, dabar jam buvo lemta mirti, nes skafandras pasidarė niekam tikęs.

Taip neturėjo atsitikti, nes šis komplektas buvo ypatingas net pagal unikalius Samstedo standartus. Jis buvo sukurtas specialiai šiam vizitui. Inžinieriai ir dizaineriai sukonstravo jį taip, kad Evansas būtų apsaugotas nuo bet kokių pavojų, visų įsivaizduojamų ir neįsivaizduojamų netikėtumų, kurie gali tykoti tokia pasaulyje, kaip Prizmė. Bet šio skafandro išradėjai neįvertino, o ir negalėjo įvertinti vienos aplinkybės - begalinio Prizmės gyventojų atsiškrėliškumo bei priešiškos jų klastos.

Evanas manė, jog negalima kaltinti vien tik konstruktorių. Į šio kostiumo kūrimą įtraukti inžinieriai dirbo, turėdami omenyje pasaulius, kurių gyvybės formas galėjai pavadinti variacijomis jau žinomomis temomis, gyvybę, kurios pagrindu buvo anglies atomas. Prizmė nebuvo toks pasaulis. Nuo pat pradžių gyvybė čia buvo ne tokia kaip kituose pasauliuose, ir evoliucijos eigoj tie skirtumai darėsi vis žymesni ir žymesni.

Ta evoliucija ir sugadino jo skafandrą.

Saulė toliau kepino bejėgį jo kūną. Nors už dirbtinio epidermio ribų temperatūra liko ma-

loni, viduje ji nenumaldomai kilo. Evaną siaubingai kamavo troškulys. Jis pamėgino pasijudinti iš vietos. Servomechanizmas neįsijungė, ir jis parkrito ant nugaros ten, kur ir stovėjo.

Kairioji ranka nejudėjo visai. O kai dešiniąją jis ištiesė link vandens, šią pradėjo klaikiai skaudėti. Ta ranka buvo gerokai sužalota, tikriausiai sulaužyta, bet jis nusprendė, jog bus lengviau pasiekti vandenį ranka, kuri nors šiaip taip veikia, nei stengtis įjungti šalme įtaisytą vandens čiaupą.

Bet netrukus jis suprato, kad net sėkmės atveju vis vien negalės atsigerti, nes veidą dengia nepramušamas skafandro stiklas. Dešinioji ranka vos judėjo, ir jis nusprendė baigti šį užsiėmimą. Tas mėginimas vargino jį taip, kaip vargino ir pati Prizmė - nuo pat tos akimirkos, kai jis žengė ant jos žėrinčio, apgaulingo paviršiaus.

Samstede viskas atrodė taip paprasta ir garbinga. Kompanija suteikė jam puikią galimybę pakilti tarnybinės hierarchijos laiptais. Niekam nė nedingtelėjo, kad jis gali neįvykdyti užduoties. Jis niekada anksčiau nebuvo patyręs nesėkmės. Kas tik nori, bet ne Evanas Ordželas.

Metodiškas, nuostabus, įžvalgas, nesuvaldomas. Taipogi degęs žinių troškimu, įsakmus

bei pasitikintis. Jam nuo pat karjeros pradžios tiko visi šie apibūdinimai. Tokį jį matė tie, kurie juo žavėjosi, taip pat tie, kurie nekentė ar paprasčiausiai pavydėjo. Ir visi šie apibūdinimai vienaip ar kitaip buvo teisingi. Žodis “nesėkmė” tiesiog nesiderino su Evano Ordželo vardu.

Nesiderino anksčiau, iki šio momento. Nes jo skafandras buvo sulaužytas, nors paprastai apsauginiai skafandrai nelūžta. Matyt, atėjo metas nutikti tam, kas nenutiko anksčiau.

Jis gulėjo ant nugaros, stengdamasis sukaupti jėgas ir atstatyti kvėpavimą. Tuo metu visos jo mintys sukosi apie tolimesnius veiksmus. Pirmiausiai reikėjo pasitraukti nuo tiesioginių saulės spindulių. Pasinaudodamas dešiniąja ranka kaip svertu, jis pakišo ją po savimi ir atsistūmė. Pasigirdo girgždesys, jo kūnas pakitė padėtį, ir jis atsidūrė už poros metrų nuo vietos, kurioje gulėjo anksčiau. Dabar jis tysojo greta žydinčio kaskalariano.

Šio savo nereikšmingo pasiekimo dėka jis pasijuto truputį geriau.

Kaskalarianas šiame pasaulyje atliko tą pačią ekologinę funkciją, kaip medžiai Žemėje ir Samstede. Nors, tiesą sakant, jo negalima pavadinti medžiu. Jis neturėjo nei lapų, nei chlo-

rofilo.

Iš trijų dalių sudarytas kamienas siekė trijų metrų aukštį. Nuo jo lygiagrečiai žemei augo aštrūs dygliai. Jie saugojo žalsvą permatomą kamieną, kuriame virė gyvenimas. Kai kurios šio augalo dalys judėjo. Jis Evanui priminė nubyrėjusią Kalėdų eglutę.

Visos dalys jungėsi kamieno viduryje. Ta erdvė buvo griežtai apribota. Augalo viduje nuolat vyko žiauri kova už būvį, nors visas jo dalis galėjai vadinti uždaromis sistemomis. Kova vyko už maistą, tiksliau, už saulės šviesą.

Ploni, permatomi, į linzes panašūs išoriniai augalo šarvai stiprino į jį krintančių spindulių šviesą. Po šarvais matėsi žydros bei žalsvos formos. Kai kuriose vietose galėjai pastebėti nesveikai atrodančias rožines akytos medžiagos dėmes. Bet tokių dėmių buvo nedaug.

Kaskalarianas buvo organinė-silikatinė struktūra, beje, kaip ir daugelis Prizmės gyvybės formų, kadangi šis pasaulis buvo sutvertas ne iš anglies, o iš titnago. Tai buvo stiklo, grožio ir betvarkės pasaulis.

“Nesvarbu, - pagalvojo Evansas. - Nesvarbu, ar tai medis, ar ne, šešėlis yra šešėlis”.

Jis pasuko galvą ir pažvelgė žemyn, ten, kur tekėjo upelis. Vėsus, švarus, čiurlenantis vanduo galėjo išgelbėti jam gyvybę, bet jis negalėjo jo pasiekti. Upelis buvo pilnas snaigių - tokių didelių, kad dvidešimt jų būtų uždenę jo delną.

Kiekviena snaigė turėjo mažytes permatomas kojeles, užsibaigiančias plokščiomis pagalvėlėmis. Prie jų nugarų tvirtinosi lenkti maždaug didžiojo piršto nago dydžio sparnai. Ant kiekvienos nugarėlės buvo po vieną sparną. Snieguolės rinkosi ten, kur vanduo buvo ramus. Kai patekėdavo saulė, jos visokeriopai stengėsi gauti kuo daugiau šviesos, grūdosi ir stumdė viena kitą, mėgindamos užimti geresnę vietą. Kiekvienas sparnelis-fotoreceptorius tviskėjo savo spalva: raudona, žydra, tamsiai violetine ar smaragdiškai žalia. Kiekvieną galvą puošė dvi mažutėlaitės kristalinės akys. Jos buvo nudažytos tokia pat spalva, kaip ir sparneliai.

Kaupdami Prizmės saulės šviesą, tie sutvėrimai tylut tylutėliai zujo virš vandens. Savo mažytėmis burnomis jie siurbė silikoflanogenais praturtintą vandenį. Evanui ramybės nedavė mintys apie plėšrūnus. Kaskalarianas ar ryškios snieguolės nekėlė jokio pavojaus. Bet

jis žinojo, kad Prizmėje gyvena daugybė padarų, kurie su malonumu sudraskytų jį į gabalus - ir padarytų tai ne dėl mėsos, o dėl tų vertingų mineralų, kurių gausu jo kūne. Žmogaus kūnas buvo tikras sandėlis, galybės naudingų elementų saugykla. Ir ne tik kūnas, bet ir įžymusis skafandras. Galingiems dvėseliena mintantiems žvėrimis nėra didelio skirtumo tarp žmogaus ir jo drabužių.

Jie su vienu malonumu ryja ir viena, ir kita.

Prašmatnus kūnas, kupinas metalų, kalio bei kalcio... Ne kūnas, o tiesiog kasykla. "Tai mano šachta", - pagalvojo Evansas, pernelyg nusikamavęs, kad galėtų nusijuokti. Saulė kilo vis aukščiau ir aukščiau, ir, nors žmogus gulėjo kaskalariano šešėlyje, drauge su ja kilo temperatūra skafandro viduje. Evansas pradėjo gausiai prakaituoti. Reikia kažko griebtis.

Atėjo metas ką nors sugalvoti. Ir padaryti tai kuo greičiau, nes Evano link kažkas sėlino. Jis negalėjo įžiūrėti, kas tai, regėjimas to neleido. "Kad ir kas tai būtų, jis atrodo labai didelis, vadinasi, gali būti itin pavojingas", - reziūmavo Evansas.

Jis negalėjo aiškiai matyti, kas dedasi aplink, nes buvo sugadinta priekinė jo hermošalmo

dalis. Tas šalmas su specialiu stiklu, leidžiančiu žmogaus akims adaptuotis prie šio pasaulio, irgi buvo gyvybiškai svarbus, nes būtis Prizmės planetoje rėmėsi lūžio principu. Normali geometrija čia neveikė. Ilgai ir atidžiai žiūrint į kokius nors daiktus, jie darydavosi migloti. Taip įvykdavo todėl, kad žmogaus akis stengėsi surasti šiame pasaulyje neegzistuojančias formas bei organizmus. Lūžis įvykdavo maždaug tarp pirmojo ir antrojo matmens (o gal tarp antrojo ir trečiojo?). Niekas, net matematikai, negalėjo to pasakyti tiksliai.

Bet panašūs klausimai nejaudina žmogaus, žiūrinčio per Hausfordo linzes. Būtent tokios linzės ir buvo įmontuotos Evano hermošalme. Beje, kaip jau minėta, skafandras buvo sugadintas. Žvelgiant pro nesureguliuotą stiklą, figūros lūžio dėka atrodė netaisyklingos. O nepažįstamas objektas vis artėjo.

Tai ne šiaip trikdė. Nuo to galima buvo išsikraustyti iš proto. Laimei, Evansas buvo pernelyg pavargęs, kad galėtų smarkiai susijaudinti. Jis taip nusikamavo!

Jis elgėsi visiškai pasyviai. Jautė, kad netrukus užmigs arba praras sąmonę. Jis nebežinojo, kas nutiks greičiau. Bet tai nebeturėjo jokios reikšmės.

Evanas tik tikėjosi, kad link jo sėlinantis objektas pirmiausiai sudoros tą prakeiktą skafandrą, o ne jį patį.

2

Evanas greitai žingsniavo Korbinskio gatve. Siautėjo audra - šioje Samstedo dalyje tai buvo dažnas reiškinys. Nuo vėjo, smarkaus lietaus ir žaibų blyksnių jis pažvalėjo ir pralinks-mėjo. Tiesą sakant, oras jo visiškai neveikė, nes, kaip ir visi Samstedo gyventojai, Evanas dėvėjo apsauginį kostiumą.

Jo kostiumas buvo naujausias mokslo pasiekimas. Vidiniai jo reguliatoriai leido žmogui eiti prieš stiprų vėją, nejaučiant jokios įtampos. Specialūs įrenginiai prižiūrėjo, kad priekinis šalmo stiklas visuomet būtų švarus. Kitas prietaisas palaikė pastovią temperatūrą bei drėgmę, ir jo dėka kostiumas visuomet likdavo šiltas bei sausas. Lengva minkšta medžiaga buvo tamsiai žalios spalvos. Juodi įstriži dryžiai juosė krūtinę, kairįjį petį ir kairiąją koją. Dešiniį Evano petį dabino du šviesiai žali ruožai - jis buvo neabejingas puošmenoms.

Gatvėse zujo daugybė gyventojų, skubančių savo reikalais. Kiekvienas vilkėjo individualiai

nudažytą kostiumą. Niekas nekreipė dėmesio į miestą drebinantį uraganą.

Visi tie kostiumai buvo patogūs ne tik tiems, kurie juos dėvėjo, bet ir aplinkiniams, nes rūbas atspindėjo ne tik individualų skonį, bet ir profesiją, gerbūvį bei asmeninius interesus. Evanas praėjo pro moterį, piktai raminančią dvi savo atžalas, žaidžiančias su stabilizatoriais - jų pagalba galima skraidyti virš krantinės maždaug vieno metro aukštyje. Evanas girdėjo jos riksmus per universalų komutatorių, skleidžiantį savo signalus į visas puses. Ji vėlavo į kažkokius dalykinius pietus ir neturėjo laiko žaisti su nepaklusniais vaikais. Be to, jeigu jie nepasiskubins, neklausys ir tinkamai nesiels, nespės į baletu užsiėmimus.

Tie argumentai privertė jaunuolius grąžinti reguliatorius į pradinę padėtį. Jie švelniai nusileido ant žemės ir tylėdami nužingsniavo paskui motiną. Tik vienas berniukas nuolat atitrūkdavo kelis centimetrus nuo krantinės, bet griežtas motinos žvilgsnis priversdavo jį tučtuojau nusileisti atgal.

Stebėdamas šią nebylią motinos ir sūnaus sceną, Evanas šyptelėjo. Paskui jis pasuko už kampo ir atsidūrė priešais tvirtovę primenantį statinį su lenktu fasado skliautu. Jis perėjo

centrinę aikštelę ir nužingsniavo link įspūdingo įėjimo. Duris puošė žydro kristalo mozaika, primenanti lankytojams legendą apie Aurorą. Aikštelės centre tryško trijų pakopų fontanas, vaizduojantis kompanijos simbolį. Fontaną sudarė trys didžiulės raidės, sustatytos piramidės forma. Nepaisant stipraus vėjo, fontanas dirbo kaip pridera. Vanduo buvo gausiai prisotintas hidrostatinėmis iškvomomis.

Durys atpažino Evaną ir leido įeiti. Kai tik jis atsidūrė fojė, jo kostiumas tučtuoju prisitaikė prie vidaus temperatūros. Palietus mygtuką ant dešiniojo riešo, priekinis stiklas drauge su šalmu atsivertė atgal, ant kostiumo, suformodamas aukštą septynioliktojo amžiaus britų admirolų stiliaus apykaklę. Kol liftas gabenavo Evaną į keturioliktą aukštą, jo kostiumas išsidžiovino ir pats išlygino atsiradusias raukšles.

Dabar jau niekas nepriminė apie tai, jog pastarąjį pusvalandį Evanas praleido liūtyje. Tokių kostiumų išradimą sąlygojo nenuspėjami, beprotiški Samstedo orai. Tai, kas gimė iš būtinybės, įprotis bei mada pavertė kur kas meniškiau bei gražiau pagamintais daiktais....